

Wandelen door Berkheide

Deze wandeling voert u door het duinlandschap van Berkheide, over hoge toppen, langs plassen en uitgestrekte duinroosvlakten. De lengte van de wandeling is ongeveer 6 kilometer. U kunt de wandeling zelf maken aan de hand van de plattegrond. Hierop staan nummers die verwijzen naar de tekst in de navolgende routebeschrijving.

door EDWIN HUGÉ

De wandeling begint in Katwijk, aan de Sportlaan bij de Soefitempel. Vanuit Katwijk kunt u bus 30 nemen (vertrek 10 minuten over elk heel uur). Vanuit Den Haag neemt u bus 90 (half uurdienst). Uitstappen op de hoek Drieplassenweg/Sportlaan. Fiets of auto kunt u parkeren tegenover de ingang van de Soefitempel.

Vanaf de ingang van de Soefitempel volgt u de klinkerweg richting Camping Zuidduinen. Bij het bord "Boswachterij Hollands Duin" gaat u linksaf het voetpad op. Gebruik verder het kaartje voor de juiste route.

1. SOEFITEMPEL

Het bunkerachtige gebouw met zijn groene koepel is één van de vele voorbeelden van aantasting van het duinlandschap door bebouwing. Het is het onderkomen van de Soefi-beweging, waarvan de Indiër Hazrat Inayat Khan de stichter is. In 1910 kwam hij naar het westen. Op de plaats waar nu het gebouw, het zogenaamde "Universel" staat, heeft hij een bijzondere geestelijke ervaring beleefd. Hij heeft de plek in de duinen toen gezegend; later is de tempel daar gebouwd. Deze staat er inmiddels 14 jaar.

In de omgeving van de tempel groeit veel Duinaveruit, een plant die alleen in de directe omgeving van duindorpen groeit. Let maar eens op: 200 meter verder het duin in komt deze plant niet meer voor. Waarschijnlijk is dit de invloed van de eeuwenlange betreding vlakbij het dorp door de Katwijkse bevolking.

2. VRIEZE WEI

Vele jaren achtereen heeft de Katwijkse bevolking aardappelen en rogge in de duinen verbouwd. De sporen daarvan zijn nog duidelijk te zien. De akkertjes zijn te herkennen aan de dijkes en de rechthoekige vormen. Door het onttrekken van drinkwater verdroogden de akkers rond 1930. Tegenwoordig is het grondwater weer gestegen door het inpompen van rivierwater.

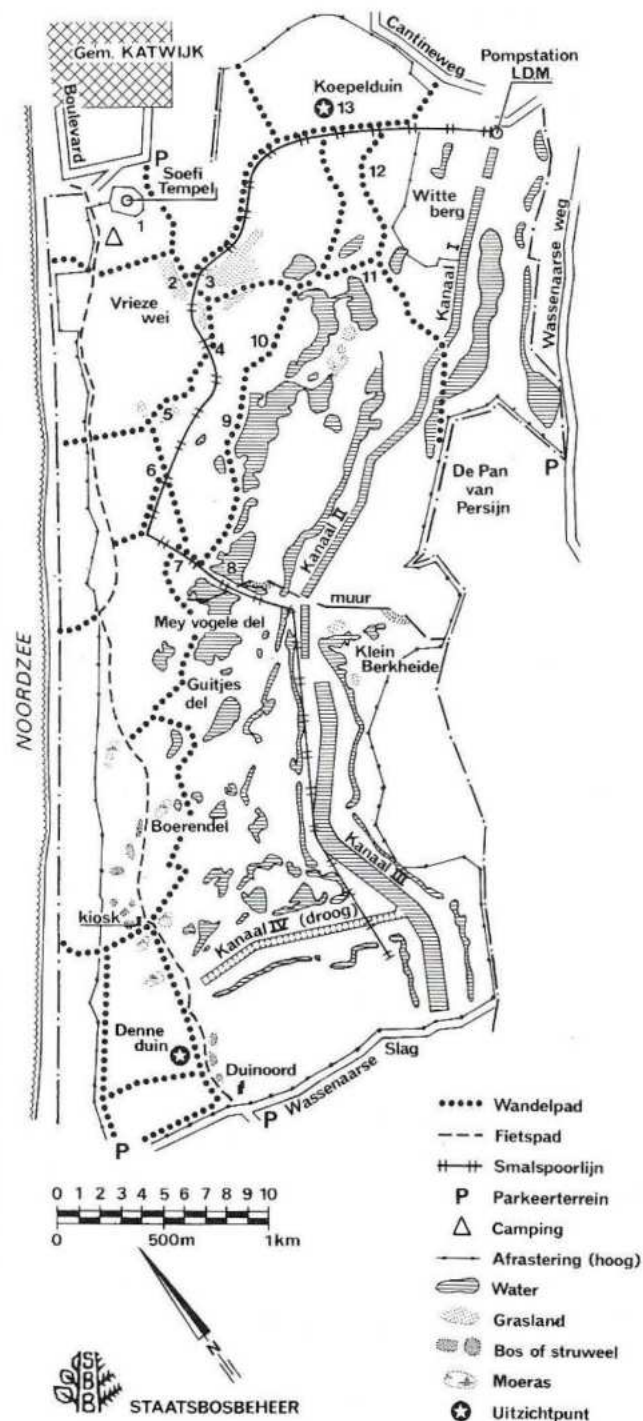
3. SMALSPOOR

Met aan uw rechterkant de Vrieze Wei passeert u voor het eerst een smalspoorlijntje. (Over dit spoortje vindt u elders in

dit blad een aparte bijdrage.) Even na dit lijntje splitst het schelpenpad zich; u gaat hier rechtaf.

4. VERGRAVING

Bij punt 4 op de kaart passeren we voor de tweede maal het smalspoor. Het traject ervan is duidelijk herkenbaar in het duinlandschap. Omdat een locomotief niet steil kan klimmen (maar 3%), werd door de hoge duinen een doorgang gegraven.

De Vrieze Wei (punt 2)

U volgt hier het wandelpad omhoog. Als u op de top van het duin achterom kijkt, heeft u een mooi uitzicht over de Vrieze Wei. Afdalend aan de andere zijde van het duin kijkt u uit over de "Ben del".

5. BEN DEL

Dit weitzje probeert men te "verschrallen" teneinde planten van voedselarme milieus weer een kans te geven. Daartoe wordt de vegetatie gemaaid en wordt het maaisel afgevoerd. Omdat er aanvoer is van voedselrijk water, is het de vraag, of deze maatregelen succes zullen hebben.

Een waterwinningsput (punt 6)

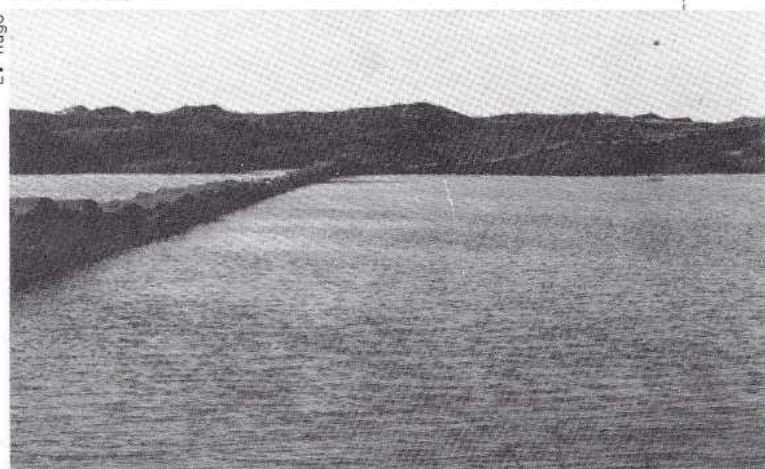
6. PUTTEN

Vlak voordat u bij punt 6 de spoorrails weer oversteekt, ziet u aan de rechterkant een put. Als u aan de put luistert, hoort u een motor. Deze motor brengt het water omhoog. Dit wordt door een leiding naar de watertoren gepompt. Voor aanleg en onderhoud van deze putten legde LDM rond 1920 het smalspoor aan. U volgt het schelpenpad en slaat aan het einde linksaf.

7. KWELPLASSEN

Aan uw linkerhand ziet u een kleine plas; deze plas staat niet rechtstreeks in verbinding met het ingepompte rivierwater. Het water stroomt langzaam door de duinen naar de lagere gedeelten. Langs de kant staan Koninginnekruid en Harig Wilgeroosje, in het water groeit Lisdodde. Deze planten horen in het duin niet thuis. Ze kunnen hier groeien door het vervuilde water. De oorspronkelijke, zeldzame duinplanten zijn hierdoor verdwenen.

Voor de juiste route volgt u het schelpenpad dat links afbuigt. Volgt u echter even het spoortje, dan ziet u het meer met de muur.

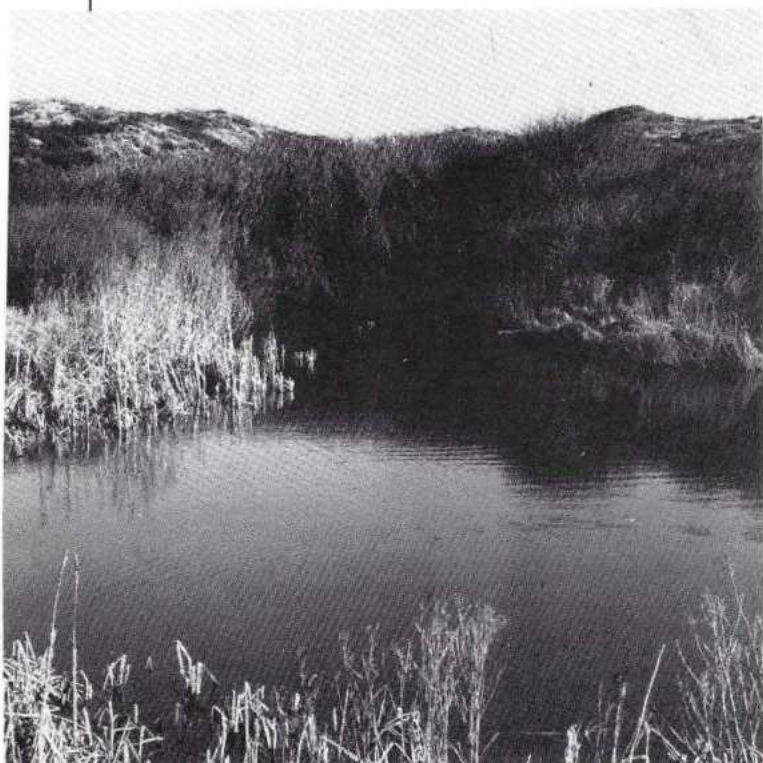

Het meer met de muur (punt 8)

8. HET MEER MET DE MUUR

In het water van deze infiltratieplas staat een enorme betonnen muur uit de Tweede Wereldoorlog. Deze versperring moest de opmars van de geallieerde troepen verhinderen. Even verderop staan de zogenaamde "draketanden". Tussen de draketanden was prikkeldraad aangebracht. Het water stond er in die dagen nog niet. Voordat de muur werd aangelegd, teelde de Katwijker Meyvogel hier zijn aardappelen. De stukken land in het duin werden vaak genoemd naar de man die erop verbouwde. Zo heet dit gebied Meyvogeldel (verderop ligt Guijtjesdel). Door het inpompen van rivierwater verdween zijn land en een gedeelte van de muur voorgoed onder water.

U loopt nu weer terug naar het schelpenpad en vervolgt uw weg langs een uitgestrekte watervlakte.

Een kwelplas (punt 7)

9. DE DRIE PLASSEN

Deze infiltratieplas staat bekend onder de naam "de drie plassen". Veel mensen denken dat deze naam door al dat water is ontstaan, maar niets is minder waar. Al lang voordat het water in de duinen kwam, heette dit gebied zo. Het was eigendom van drie broers uit Katwijk. Hun achternaam raadt u misschien al ... Van der Plas.

10. MEIDOORN

Als u zich tijdens deze wandeling afvraagt waar de zee nu ligt, let dan eens op de struiken in de omgeving. Door de zoute zeewind sterven de knoppen en bladeren aan de westzijde ervan af. Vooral de Meidoorn is hier gevoelig voor. In de loop der jaren ontstaat zo de "geschoren" vorm.

11. DE INLAAT

Als u het gebied van de drie plassen voorbij bent, blijft u het voetpad volgen. Op de splitsing gaat u rechtsaf. Vanaf dit punt kunt u de paaltjes met de groene kop blijven volgen. Bij punt 11 ziet u aan de rechterkant van het voetpad, hoe het water in de duinen wordt gepompt. Jaarlijks wordt zo'n 20 miljoen kubieke meter rivierwater Berkheide ingepompt. De natuurlijke neerslag bedraagt slechts 4 miljoen kubieke meter per jaar. Van "een beetje rivierwater bijmengen" is dus allang geen sprake meer. Doordat het water nog steeds niet wordt voorgezuiverd, bevat het veel slib en fosfaten. Dit kunt u zelf zien aan de brandnetelgroei rond de plassen. Veel

planten die langs poldersloten thuis horen, groeien nu in de duinen.

12. DUINROOS

Op dit punt doorkruist het voetpad een gedeelte van de uitgestrekte duinroosvelden, waar Berkheide zo rijk aan is. Hoe het komt, dat de duinroos hier zo laag blijft? Kijkt u maar eens goed tussen de stekelige roosjes. Op de grond liggen de afgebeten stukjes duinroos. De konijnen zijn hier verantwoordelijk voor. In het najaar bijten ze de roosjes al af, en dat terwijl er dan nog voedsel genoeg is. Waarom ze dat doen is niet bekend; ze eten er niets of nauwelijks van, en de roosjes zijn bovendien erg stekelig. Waar geen konijnen komen, kan de Duinroos een hoogte bereiken van 1 meter. Dit is te zien tussen de dichte ligusterbosjes. Dat het konijn dus niet altijd schadelijk is, wordt door deze prachtige duinroosvlakte aangetoond. Zonder konijnen zouden de duinen veel minder afwisselend zijn. De roosjes bloeien massaal in eind mei, begin juni.

De Drie Plassen (punt 9)

13. UITZICHTPUNT KOEPELDUIN

Om het laatste punt van deze route te bereiken, moet u wel wat moeite doen, namelijk 99 treden omhoog klimmen. Het is de moeite zeker waard, want u wordt beloond met een magnifiek uitzicht. Boven op het duin treft u een bunker aan, die uit de Tweede Wereldoorlog dateert en gebouwd is door de Duitse bezetter. Het waarom is duidelijk. Vanaf dit hoogste punt (37 m NAP) is de hele omgeving tot in de verre omtrek goed te zien: bij helder weer Katwijk, Oegstgeest, Leiden, Wassenaar, Den Haag en zelfs Rotterdam (de haven).